

Mérnökök évfordulói 2017-ben

Jelmagyarázat

* született

† elhunyt

275 éve, 1742-ben

* **Vertics Ferenc** (Hódmezővásárhely, 1742. március 1. – ? , 1800 körül) mérnök. Működését az 1760-as években kezdte a Dunántúlon. Dolgozott Moson vármegyében és 1769-ből való Sió-térképével részt vett a Sió – Balaton vízrendszer rendezésének előkészítő munkálataiban. Az 1780-as években Tolna vármegye mérnöke, s 1785-től egyúttal a Hajózási Igazgatóság pécsi kerületének mérnöke is. Később fivérével együtt Csongrád, Csanád és Békés vármegyében dolgozott és a Görög-Kerekes-féle Atlaszba ő rajzolta meg Csongrád vármegye térképét. A legképzettebb korabeli mérnökök közé tartozott. – *Irodalom: Tenk Béla: Vízszabályozások Tolna vármegyében... (Pécs, 1936); Fodor Ferenc: A magyar térképírás (I – III., Budapest, 1952 – 1954) Bendefy László: Szintezési munkálatok Magyarországon (Budapest, 1958).*

* **Born Ignác** /németül Ignaz Edler von Born/ (Gyulafehérvár, 1742. december 26. – Bécs, 1791. július 24.) geológus, felvilágosult tudós, udvari tanácsos. Világhírét egy új kohászati eljárás, az amalgámzás alapította meg, melyben az aranynak és ezüstnek érceikből higannyal való kivonását az addiginál gazdaságosabb módon oldotta meg. Javaslatára alapították meg az első nemzetközi bányászati egyesületet, melynek 1789-ben 147 tagja volt.

250 éve, 1767-ben

* **Varga Márton** (Monostorapáti, 1767. március 20. – Nagyvenyim, 1818. április 5.) természettudós. Előbb Komáromban középiskolai tanár, majd a nagyváradi, 1809-től pedig a győri akadémián a fizika, a természettan és a mezőgazdaságtan tanára; élete végén a zirci apátság uradalmának igazgatója. 1808-1809-ben megjelent háromkötetes tan- és kézikönyve a XVIII. századi természet-tudományos (fizikai, kémiai és csillagászati-földrajzi) eredményeinek magas színvonalú, magyar nyelvű összefoglalása. Mint nyelvművelő a természettudományok szakmai magyar nyelvének kialakulását segítette elő, 1796-tól az erdélyi nyelvművelő társaság tagja. (Forrás: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC16241/16448.htm>)

225 éve, 1792-ben

* **Holecz András** (Szerencs, 1792. november 10. –?) mérnök. Műszaki tanulmányait 1816-ban fejezte be. Részt vett a Huszár Mátyás által vezetett Tisza-Körös-Hortobágy vízrajzi felmérési munkákban. 1829-ben Borsod vármegye mérnökeként készítette el – vízrajzi adatokban igen gazdag – összefoglaló beszámolóját a Tisza folyó Burától Tokajig végrehajtott szintezéséről, valamint a folyószakasz térképezéséről. A későbbiekben tervet készített a Hortobágy és a Tisza kapcsolatának elgátolására. (<http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/h/h08476.htm>)

* **Berger Lajos** (Bécs, 1792. –?), mérnök. A pesti Mérnöki Intézetben szerzett oklevelet, majd 1828-tól Zágrábban működött horvátországi igazgató mérnökként. 1839-ben, mint a Budán székelő Vízi és Építészeti Főigazgatóság hajózási felügyelője a nádor megbízásából felülvizsgálta

Vásárhelyi Pálnak az Al-Dunán épített hajóvontató útját. Az abszolutizmus idején felügyelői címmel a Főigazgatóság vezetője volt.

200 éve, 1817-ben

* **Bernhard Antal** (18. sz. második fele – Bécs, 1829 körül): technikus, feltaláló, az első dunai gőzhajó, a „Carolina” építője. Pécsen, utóbb Pozsonyban, majd Bécsben élt. Hajóját a Dráva melletti Bélyén 1816-1817-ben építette, s 1817. március 1-én bocsátotta vízre; Bécsben 1817. május 2-án, Pesten 1818 szeptemberében mutatta be szakértő bizottság előtt, s 1828-ban 15 évre szóló szabadalmat kapott rá. Találmányát azonban nem sikerült megfelelően hasznosítania. A hajót csupán 1820 nyarán üzemeltették rendszeresen Pesten átkelőhajó vontatására. A „Caroliná”-n bevezetett újítások mellett több más találmányára is szabadalmat nyert. A Dráván saját tervei alapján több hidat épített, s 1820-ban javaslatot tett egy Buda és Pest közötti állandó híd építésére. *Irod. Kurzel-Runtscheiner, E.: Die ersten Versuche einer Dampfschiffahrt auf der Donau ... (Beiträge zur Geschichte der Technik, 1928); Tóth Lajos: 145 éves a magyar gőzhajózás. Dokumentációs tanulmány (Bp., 1963).*

175 éve, 1842-ben

* **Konkoly-Thege Miklós** (Pest, 1842. január 20. – Bp. 1916. február 17.) csillagász, asztrofizikus, meteorológus, akadémikus, műszerkészítő és országgyűlési képviselő. Matematikai tehetségének és kiváló technikai érzékének köszönhetően széleskörű ismereteket szerzett az asztrofizikában, spektroszkópiában és az égbolt fényképezésében. Néhány év alatt az ógyallai csillagda műszereit és tudományos eredményeit tekintve is az európai élvonalba került. Szerkesztett színképelemző készülékeket, villám és meteor spektroszkópot, protuberancia (napkitörés) észlelő műszert is. Műszertechnikai kézikönyve még a XX. század végén is használatos volt. (https://hu.wikipedia.org/wiki/Konkoly-Thege_Miklós)

* **Fehér Ipoly Károly** (Ipolyvisk, 1842. április 11. – Pannonhalma, 1909. október 27.) fizikus, bencés tanár, 1892-től haláláig pannonhalmi főapát. Elsősorban tankönyvíróként ismert; első, kísérleti fizikát tárgyaló könyve 1874-ben jelent meg. Állandóan bővítve és javítva évtizedekig volt elterjedt tankönyv és tanári kézikönyv. 1896-ban választották a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává, majd az Országos Közoktatásügyi Tanács másodelnökévé. (https://hu.wikipedia.org/wiki/Fehér_Ipoly_Károly)

* **Kherndl Antal** (Zseliz, 1842. május 10. – Budapest, 1919. október 7.) mérnök, műegyetemi tanár, az MTA tagja (I. 1884, r. 1898). Műszaki tanulmányait Budapesten, Karlsruhe-ben, Zürich-ben (Cullmann mellett) végezte, majd Badenben (Becker mellett) dolgozott. 1866-ban Zürich város műszaki hivatalának alkalmazottja, 1867-től a pesti műegyetemen tanársegéd, 1869-től a víziút- és vasútépítéstan, 1881-től a hidépítéstan ny. r. tanára. Az 1893-ban elrendelt Eskü téri és Fővám téri hidépítési pályázat bírálóbizottságának vezetője. 1914-ben nyugalomba vonult. A hidépítés elmélete terén elért kutatási eredményei új irányt mutattak a statikailag határozatlan reakciójú tartók problémáinak megoldására. A grafosztatikában úttörő elméleti megállapításait (amelyekkel elnyerte 1897-ben az MTA Marczibányi-díját, 1905-ben a Mérnök Egylet aranyérmét és 1910-ben az MTA nagydíját) többek között a II. világháború előtti Erzsébet-híd építkezése igazolta, amelynek tervezését részben Kherndl vizsgálta felül. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet egyik alapítója, titkára (1869–70), majd t. tagja, az Országos Középítési Tanács alelnöke (1906–14). – *Főbb művei: A statikailag határozatlan reakciójú tartók elméletéről (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny 1583–84); A lánchidak merevítő tartóinak grafikai elméletéről (Ért. a Matem. Tud. Köréből. Akadémiai székfoglaló, 1891); A többtámaszú gerendák és a többnyílású függőhidak*

merevítő gerendáinak grafikai elméletéről (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közl, 1895. Az 1897. évi Marczibányi-díjjal kitüntetve.); A többtámaszú ívek és merev függőtartók grafikai elméletéről (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölnye, 1897); A tartók grafosztatikája (I. Budapest, 1893–1903); A sztatikailag határozatlan reakciójú csuklós tartók grafikai elméletéről (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölny 1904. Az MTA 1910. évi nagydíjával kitüntetve.); A többnyílású merevítő gerendás függőhidak grafikai elmélete (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölny 1908). – Irodalom: Fáber Miklós: K. A. (Mélyépítéstud. Szle, 1955. 11. sz.); Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hídépítés története (Budapest, 1960); Magyar műszaki alkotók (Budapest, 1964).

* **Feketeházy János** (Vágsellye, 1842. május 16. – Vágsellye, 1927. október 31.) mérnök, neves hídépítő. Tanulmányait a bécsi, majd a zürichi műegyetemen végezte. 1866-ban gyakornokként részt vett a Wien-stadlaui Duna-híd tervezésében. A kiegyezés után hazatért, s 1873-tól a MÁV igazgatóságának munkatársaként működött. 1892-ben MÁV-főmérnöki rangban nyugalomba vonult. 1922-ben szülőfalujába költözött és ott élt haláláig. Különösen a vasszerkezetek tervezése terén végzett nemzetközi viszonylatban is számottevő munkát. 1912-ig valamennyi MÁV-híd az ő tervei alapján épült. Kiemelkedő alkotása a budapesti Fővám téri, 1896 októberében felavatott Gerber csuklós Ferenc József-híd (a későbbi Szabadság híd), a fiumei forgóhíd, a Keleti pályaudvar, az Operaház és a Fővámház (ma Közgazdaságtudományi Egyetem) tetőszerkezete. Lósy-Schmidt Ede kutatásai alapján vált ismeretessé, hogy a szegedi Tisza-hídnak is ő volt a tervezője, melynek alapján a világhírű francia Eiffel-cég építette meg. Külföldön is elterjedtek vasúti mozdonyfordító korongjai és hadászati hídszerkezetei. – Irodalom: *Önéletrajzi feljegyzés (kézirat); Lósy-Schmidt Ede: Magyar vagy francia alkotás-e a szegedi közúti Tisza-híd? (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölny 1953) Fáber Miklós: F. J. (Mélyép. Tud. Szle, 1956); Magyar műszaki alkotók (Budapest, 1964).*

* **Mayer Móric** (Vác, 1842 – Buenos Aires, 1917), magyar származású argentin gazdasági szakember. Valószínűleg a pesti egyetemen szerzett mérnöki oklevelet. Az 1860-as évek elején emigrált és a külföldön felállított magyar légióban Klapka György bizalmas embere volt. A königgrätz-i csata után Argentínába ment, hol a magyar származású Czetz János tábornoknak ajánlotta fel szolgálatait. Részt vett az argentin-paraguayi háborúban, ennek befejeztével a nyugati határvidék biztosítására rendelt expedíciós hadseregben szolgált. 1875-ben megvált a hadseregtől, s vállalkozásaival a gyors fejlődésnek induló argentin gazdasági élet egyik vezető személyisége lett. Megalapította a ma is működő Dock Suri Kikötő és Közraktári Vállalatot, mellyel Buenos Aires a világ egyik legnagyobb forgalmú kikötője lett. Jelentős szerepe volt Argentína folyami hajózásának és vasúti hálózatának fejlesztésében. Argentína 1967-ben, halála ötvenedik fordulóján ünnepséggel emlékezett meg róla. – Irodalom: *Ács Tivadar: Akik elvándoroltak (Budapest, 1940); Ács Tivadar: Magyarok Latin- Amerikában (Budapest, 1944); Vass László: Argentína magyar építője (Magyar Nemzet, 1967. 189. sz.).*

150 éve, 1867-ben

* **Beke József**, Beck (Pápa, 1867. augusztus 22. – Budapest, 1940. május 15.) mérnök. Beke Manó matematikus öccse. Oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte (1889). 1890-1892-ben műegyetem tanársegéd. 1892-től a kereskedelemügyi minisztérium szerkesztési osztályának, majd a Duna-hídépítési osztályának munkatársaként részt vett a Ferenc József-híd (Szabadság híd) és az Erzsébet-híd tervezésében. Több folyamhidunk épült tervei alapján (az újpesti vasúti összekötőhíd, a csongrádi közúti és vasúti híd, amely hazánk első Langer-tartós hídja stb.). 1904-től a kereskedelemügyi minisztérium közúti hídosztályára került; 1910-ben a hídosztály főnöke. 1922-ben nyugdíjazták, tervező munkáját azonban haláláig folytatta. Az óbudai és a Boráros téri hidakra kiírt pályázaton terveit megvásárolták. A vasbeton szerkezetek számítása terén úttörő munkát végzett. Szakirodalmi munkássága is jelentős. – *Főbb művei: Vasbetétes betonszerkezetek (Richter*

Károlylyal és Duschek Auréllal együtt, Budapest, 1906). – *Irodalom: Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépítés története (Budapest, 1960); Magyar műszaki alkotók (Budapest, 1964).*

† **Csányi Dániel** (Nagybánya, 1820. január 20. – Debrecen, 1867. január 20.) tanár, matematikus, mérnök, az MTA I. tagja (1863). A bécsi műegyetemen és a pesti Mérnöki Intézetben tanult. Az 1843-i országgyűlésen Széchenyi István titkára. Mérnöki gyakorlatát a Tisza-szabályozásnál kezdte; 1849-ben műszaki tisztként Klapka megbízásából Komárom erődítési munkálatait vezette, amiért 12 évi várfogságra ítélték. 1857-ben kiszabadult. 1861-től a felsőbb mértan és csillagászat tanára a debreceni főiskolán. 1861-ben országgyűlési képviselő. – *Művei: A számtan elemei (Debrecen, 1859); Rövid tájékoztató a mértan rendszere felett (Debrecen, 1856).* – *Irodalom: Cs. D. (Vasárnapi Újság, 1867. 10. sz.)*

* **Gubányi Károly** (Jobbágyi, 1867. szeptember 9. – Pilis, 1935. január 13.) mérnök, földrajzi utazó. Tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte, oklevelet 1890-ben szerzett. Néhány évi hazai vasútépítési gyakorlat után Szentgáli Antallal együtt Mandzsúriába utazott, ahol részt vett a Mandzsú-vasút, elsősorban a vasútvonal alagútjainak építésében, majd Vlagyivosztk kikötőjének építkezésénél vállalt munkát. A japán–orosz háború kitörésekor hazajött, de 1906-ban Ausztráliába utazott, ahol ültetvényesként élt. 1913-ban visszatért Magyarországra, s Pilisen létesített mintagazdaságot. Több útirajza, műszaki, gazdasági és gazdaságpolitikai tárgyú tanulmánya jelent meg. Szépirodalommal is foglalkozott. – *Művei: Öt év Mandzsúrországból (Budapest, 1906); Ausztrália (Budapest, 1913); Itthon és a nagyvilágban, Világutazásaim tanulságai (Budapest, 1927). Elbeszélés kötetek: Mukdeni sírok (Budapest, 1915); Tengerentúli történetek (Bp., 1915).* – *Irodalom: Cholnoky Jenő: G. K. (Földr. Közöny Budapest, 1935.)*

* **Hoór Tempis Mór**; Hoór (Nagyszében, 1867. május 6. – Budapest, 1944. január 29.) villamosmérnök, az MTA tagja (I. 1902, r. 1937). Tanulmányait a bécsi tudományegyetemen végezte, s 1889-ben nyert doktori oklevelet az elméleti és kísérleti fizika tárgyköréből. Gyakorlati elektrotechnikai tevékenységét a Ganz és Tsa. Rt. villamossági részlegénél a kísérleti osztályon kezdte, majd a villamos erőműtervező osztályon folytatta. 1902-től az osztály vezetője. Számos hazai és külföldi erőművet tervezett. 1908-tól mint magánmérnök tanácsadói szakértői tevékenységet folytatott. Tudományos kutatásainak eredményeit, valamint az erőművek tervezésével és építésével kapcsolatos tapasztalatait ismertető tanulmányai különböző hazai és külföldi szaklapokban jelentek meg. Az 1910-es évektől kezdve főleg energiagazdálkodási, vízerő-hasznosítási és ipartelepítési kérdésekkel foglalkozott. 1894-től a műegyetem magántanára, 1900-tól c. ny. rk. tanára. – *Irodalom: Straub Sándor: Az elektrotechnikai tudományak és iparnak úttörői... („Elektrotechnika” c. kézikönyvnek melléklete Budapest, 1907); Verebély László: H. T. M. (Elektrotechnika, 1944.)*

* **Kaán Károly** (Nagykanizsa, 1867. július 12. – Budapest, 1940. január 28.) erdőmérnök, az MTA I. tagja (1924). A selmecbányai erdészeti főiskolán nyert oklevelet 1888-ban. 1889-től Besztercebányán állami erdész, 1907-ben erdőmester, 1908-tól a földművelésügyi Minisztériumban dolgozott, 1919-ben h. államtitkár és az erdő- és faügyek kormánybiztosa, 1924–25-ben, nyugdíjazásáig c. államtitkár. Kezdeményező szerepe volt az Alföld átfogó fásításának megindításában. A fakitermelő vállalatok rablógazdálkodásának megfékezésére az állami beavatkozást sürgette. Nevéhez fűződik az állami erdőgazgatás újjászervezése és a természetvédelmi törvény megalkotása. Erdőgazdálkodási programjának megalapozása s az erdőtelepítések lehetőségeinek bizonyítása érdekében úttörő gazdaság- és erdészettörténeti kutatásokat végzett. Alapító tagja és elnöke volt az Országos Természetvédelmi Tanácsnak és az Országos Erdészeti Egyesületnek. – *Művei: A természeti emlékek fenntartása (Budapest, 1909); Erdőgazdálkodási kérdések (1920); A magyar Alföld (Budapest, 1927); A magyar föld (Budapest, 1928); Az alföld problémája (Pécs, 1929); Természetvédelem és a természeti emlékek (Budapest, 1931); Alföldi kérdések (Budapest, 1939).* – *Irodalom: Marek József: Gyászbeszéd K.*

K. ... ravatalánál (Akad. Értesítő, 1940); K. K. (Erdészeti L. 1941); Toma Ádám: Erdőgazdaság és természetátalakító fásítás Magyarországon (Budapest, 1953); Lessenyei F.: K. K. szobrának felavatásához (Erdő, 1958. 11. sz.).

* **Kelety Dénes** (Budapest, 1867. május 21. – Budapest, 1931. január 15.) gépészmérnök, a MÁV elnöke, államtitkár. 1892-ben a kereskedelmi minisztérium alkalmazásába lépett, ahol 1908-tól a vasúti műszaki osztály vezetője, 1919-ben a Tanácsköztársaság megdöntése után a MÁV kormánybiztosa, 1921–27-ben a MÁV elnöke. Nevéhez fűződik az I. világháború alatt dezorganizált államvasutak újjászervezése. 1927-ben az IBUSZ elnökének választották meg.

* **Krippel Móric** (Káltóc, 1867. szeptember 5. – Sopron, 1945.) erdőmérnök. 1908-ban nevezték ki a selmecbányai főiskola erdő-használati tanszékére. 1914-1916.között rektor, több alkalommal a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem dékánja volt. Sopronban vizsgálati laboratóriumot alapított, új eljárást dolgozott ki a fa keménységi határozóinak megállapítására.

* **Küzdényi Szilárd** (Gerendás, 1867. október 22. – Budakeszi, 1945. január 15.) mérnök, a szikjavítás egyik jelentős hazai úttörője. Tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte. A Szolnok-csongrádi Tisza-balparti ármentesítő társulat mérnöke, majd igazgató-mérnöke volt. Eredményes kísérleteket végzett a szikesek vízgazdálkodással és fizikai úton való javítása terén. A sekély termőrétegű szikes talajokon sikeresen alkalmazta találmányát, a fordítás nélküli tárcsás talajművelő gépet. – Főbb művei: Gazdaságos eljárás a sziknek termőföldde átalakítására (Békéscsaba, 1914); A talajművelésről, különös tekintettel a szikes talajok javítására (Mezőtúr, 1921; önéletrajzzal). – *Irodalom: Ballenegger Róbert: K. Sz. talajművelője (Köztelek, 1926); Nyékes István: Egy elfelejtett magyar találmány. K. Sz. szikjavítási módszere (Műszaki Élet, 1955); Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók (Budapest, 1958).*

* **Némethy Emil** (Arad, 1867. február 17. – Budapest, 1943. november 6.) gépészmérnök, a repülés egyik magyar úttörője. 1900-ban sárkányrendszerű repülőgépet készített, mellyel megfelelő motor hiányában nem tudott repülni, de a dinamikus repülésre vonatkozó elméleti megállapításaival megelőzte korát. Kimutatta, hogy a repülőgép emelőerejét v. a hordfelület, v. a repülés sebességének növelésével lehet fokozni. ~ volt a világon az első, aki gépei építéséhez acélcsöveket használt. – *Művei: Die Endgültige Lösung des Flugproblems (Leipzig, 1903); Gesammelte Aufsätze (Arad, 1911). – Irodalom: Vajda Pál: Magyar repülő-feltalálók (Repülés, 1954).*

* **Norvalli Konek Frigyes** (Győr, 1867. szeptember 17. – Budapest, 1945. január 27.) kémikus, vegyészmérnök, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. 1908-ban egyetemi tanár, majd fővegyészként az Országos Kémiai Intézet Technológiai osztályának vezetője, később kísérletügyi igazgató. Tudományos munkássága a mezőgazdasági és szintetikus organikus kémia területére terjedt ki.

* **Vass József** (Arad, 1867. május 20. – Budapest, 1951. március 10.) mérnök. A Budapesti és a karlsruhei műegyetemen tanult, ott szerzett építészmérnöki diplomát. 1908-ban szabadalmaztatta új betonépítési eljárását, az ún. „beton-gun”-t, a „torkret” eljárást, mellyel különlegesen tömör, nagy szilárdságú bevonatok készíthetők. Eljárását tovább fejlesztve feltalálta a „centribeton” eljárást, amellyel üreges forgási testek (betoncsövek stb.) készíthetők. 1916-ban szabadalmaztatta a könnyűbeton előállítására szolgáló módszerét, mely az egész világon elterjedt és a későbbi könnyűbeton-készítő eljárások alapja. Több találmánya ismeretes még, így többek között habarcsszállító gép, habarcspermetező stb. – *Irodalom: Stark Lipót: Magyar feltalálók (Magyar művelődés története, Budapest, é. n.); Fr. W. Schmidt: Das Torkret-Verfahren (Zeitschrift des Vereins Deutscher Ingenieure, 1921); Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók (Budapest, 1958).*

125 éve, 1892-ben

† **Boros Frigyes** (Arad, 1825. január 17. – Szeged, 1892. február 17.) vízépítő mérnök. Tanulmányait a bécsi műegyetemen és a pesti Mérnöki Intézetben végezte. 1844-ben szerzett oklevelet. 1848-tól a Tisza-felmérésnél dolgozott, 1857-től a csongrádi Tisza-szabályozási osztály vezetője. 1874-től Országos középítési felügyelő volt. Bodoki Károllyal és Klasz Mártonnal közös munkája a Felső-Tisza-Érvölgy-Hármas-Körös-csatorna terve (1863), 1867-ben pedig egy Duna-Tisza-csatorna tervét dolgozta ki a Közmunka- és Közlekedési Minisztérium megbízásából. – *Irodalom: Sárközy Imre: Régebb vízimérnökeink... (Budapest, 1895), Ágoston István: A nemzet inzsellérei. (Szeged, 2001).*

* **Faller Gusztáv** (Hegybánya, 1892. február 23. – Vác, 1968. július 22.) bányamérnök, földgázkutató. A selmecbányai Bánya- és Kohómérnöki főiskolán 1914-ben szerzett oklevelet. Katonaként vett részt az I. világháborúban. 1919-től a Nagyalföldi m. kir. Bányászati Kutatónál dolgozott mint üzemi mérnök, majd 1922-től hivatalvezetőként a földgázkutató mélyfúrásokat irányította. 1938-tól az Ipari Minisztérium bányászati ügyosztályán a bükkszéki olajbányászat, valamint a mezőkövesdi és a körösmezői olajkutatás referense volt. – A II. vh. után az Iparügyi Minisztérium egyik megszervezője, 1948. júniustól a bányászati osztály vezetője. 1949 nyarától a Nehézipari Minisztériumban dolgozott, majd az év végén a Bányászati Kutatási és Mélyfúrási Nemzeti Vállalat dolgozója lett. 1951-53 között a Mélyfúró Ipari Tröszt osztályvezetője, s a komlói szénfúrásokat irányította nyugalmába vonulásáig, 1958-ig. Ő vezette a Pávai Vajna Ferenc által kitért két hajdúszoboszlói mélyfúrás 1924-1930 között, s az utóbbi volt Európában az akkori egyik legmélyebb fúrás, amelynek eredménye a 78 °C-os jódos-sós víz. Hasonló eredménnyel zárult az 1929-34 között végzett két debreceni mélyfúrás is, amelyek eredménye a 63-65 °C-os jódos-sós víz. A fentiek mellett még jó néhány mélyfúrás irányítása fűződik a nevéhez, amellyel számos hazai gyógy- és melegfürdő kialakítását tette lehetővé. Erdemei elismerésül a Nemzetközi Mélyfúrási Egyesület dísztagjává választották. 1947 után szaktudását kevésbé tudta kamatoztatni, az ipar vezetői a kőolaj-kitermeléssel kapcsolatos tanácsaira már nemigen hallgattak. – *Irodalom: F. G. (Kőolaj és Földgáz, 1968; Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat, 1968); Mocsár Gábor: Égő arany (r., Budapest, 1970); Csath Béla: 50 évvel ezelőtt indult meg a szénhidrogénkutatás Hajdúszoboszlón (Kőolaj és Földgáz, 1974); Csath Béla: Ifjabb F. G., a mélyfúrás technika szakembere (Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat, 1989); Faller Gusztáv: Négy Faller a Magyar Montanisztikában (Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1991. Budapest, 1990).*

* **Knapp Oszkár** (Bp. 1892. január 2. – Szeged, 1970. február 17.) vegyészmérnök, a műszaki tudományok doktora (1958). Oklevelének megszerzése után, 1923–48-ban az Egyesült Izzó konstruktöre, a kísérleti laboratórium vezetője. 1952–1954 között a Híradástechnikai Kutató Intézetben volt tudományos kutató. Az 1950-es években rendszeresen tartott előadásokat a Mérnöki Továbbképző Intézetben. Munkássága világviszonylatban is jelentős mértékben járult hozzá az ipari üveg fizikai-kémiai természetének megismeréséhez. Az üveg- és kerámiatechnológia egyik legnevesebb magyar szakértője volt. Több külföldi szaktársaság tagjává választotta. Számos közleménye jelent meg.

Forrás: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC07165/08109.htm>

* **Komondy Zoltán** (Sárvár, 1892. április 7. – Budapest, 1957. szeptember 17.) gépészmérnök, műegyetemi tanár, a műszaki tudományok kandidátusa (1952). Egyetemi tanulmányait 1920-ban a budapesti műegyetemen végezte, 1921-ben műszaki doktori oklevelet szerzett. 1920-tól 1925-ig a MÁVAG-ban működött, 1924-től mint a mozdónyszerkesztési osztály vezetője. 1923-tól másodállású, 1926-tól főállású műegyetemi adjunktus. 1932-től a kalorikus géplaboratórium vezetője. 1943-ban magántanári képesítést nyert. 1942-től mb., 1946-tól haláláig ny. r. tanár, a gőzgépek és hűtőgépek tanszékének vezetője. 1946-ban az Országos Automobil Kísérleti Állomás,

1948-ban a Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet, 1949-től az általa megszervezett Hőtechnikai Kutató Intézet igazgatója. Több jelentős konstrukció (kétütemű szívógáztraktor, motorkocsi stb.) és ipari berendezés létesítése fűződik a nevéhez. – *Főbb művei: Műszaki hőtan (egy.-i tankönyv, Budapest, 1950); Hűtőgépek (egyetemi tankönyv, Budapest, 1952); Gőzgépek, gőz- és gázturbinák (egy.-i tankönyv, I–II. Budapest, 1953–54).* – *Irodalom: Trautsch Kálmán: K. Z. 1892–1957 (Hűtőipar, 1957).*

* **Lévai Pál** (Budapest, 1892. május 30. – Budapest, 1957. augusztus 25.) gépészmérnök. Oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte 1914-ben. Az I. világháború Angliában érte. Hazatérve előbb az Egyesült Izzó telefonszerkesztési osztályán működött, majd az Ericsson Magyar Villamossági Rt. szerkesztési osztályát vezette. A híradástechnika kiváló hazai művelője volt. Irányításával a hazai telefontechnika több nagy jelentőségű berendezését dolgozták ki, többek között az ikertelefont, a szelektoros társvonalrendszert, a párhuzamos mellékállomás-rendszert, több automatikus telefonközpontot, stb. 1938-tól az egyesült Ericsson és Standard Villamossági Rt. szabadalmi ügyeit vezette. 1948-tól haláláig a Magyar Szabványügyi Intézet főmérnöke volt; itteni munkásságát számos jelentős ipari szabvány jelzi. Tevékenyen részt vett a Magyar Híradástechnikai Tudományos Egyesület megalapításában, több éven át volt elnökségi tagja és a Magyar Híradástechnika felelős szerkesztője. Sokoldalú nagy műveltségű egyéniség volt, ki műszaki nyelvünket is több közkeletűvé lett elnevezéssel, pl. hangszóró, ikertelefon stb. gazdagította. – *Irodalom: L. P. (Magyar Híradástechnika, 1957. 3. sz.)*

* **Luncz Géza** (Csebe, 1892. július 8. – Budapest, 1957. július 5.) erdőmérnök. A selmebányai akadémia elvégzése után 1918-ban Ungvárott kezdte szolgálatát. 1919-ben Makóra került, előbb mint az erdőtelepítési kirendeltség, majd mint az erdőhivatal vezetője; 1925-től Csanád vármegye erdőfelügyelője volt, 1927-ben a Földművelésügyi Minisztériumba rendelték. Mint a Nemzetközi Dunai Vízügyi Műszaki Bizottság magyar erdészeti szakértője több külföldi tárgyaláson vett részt. 1923-ban a szegedi tudományegyetemen államtudományi doktori, 1928-ban Nancy-ban bölcsészeti oklevelet szerzett; 1942-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi egyetemi soproni kara magántanárrá képesítette. 1930-tól a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetben (I. I. A.), majd 1939-től a Berlinben megalakult Nemzetközi Erdészeti Központban (C. I. S.) Mo.-ot képviselte. Ennek megszűntével 1947-ben visszatért Budapestre, hol az Erdészeti Tudományos Intézet dolgozója lett és elsősorban a mezővédő erdősávok kérdéseivel foglalkozott. – *Főbb művei: Plan d'aménagement des forêts. Instructions officielles. Applications pratiques (Roma, 1932); Protection des forêts et des cultures agricoles contre le vent (Roma, 1933); Forêts privées (Roma, 1938); La législation sur le reboisement des tenains incultes (Berlin, 1940); Les plantations routières et leur importance au point de vue forestier (Berlin, 1942); Erdészet (Budapest, 1953).*

† **Mihálik János** (Arad, 1818. december 28. – Budapest, 1892. március 28.) vízimérnök. A tullni és hainburgi mérnökkari iskolákat végezte. 1842-ben mérnökkari hadnaggyá nevezték ki. Széchenyi biztatására 1845-ben a pesti Mérnöki Intézetben is oklevelet szerzett. A hadsereg kötelékéből kiválva, 1845-ben a Ferenc-csatorna építési munkálataiban vett részt. 1847-ben hosszabb külföldi tanulmányutat tett, Itáliában a Pó szabályozásánál főmérökként működött. Hazatérve a Ferenc-csatornát Bezdánig építette ki, majd Széchenyi megbízásából a Tisza-szabályozásnál dolgozott, Paleocapá-val szemben Vásárhelyi Pál nézeteit képviselte. A szabadságharcban százados, utóbb Vetter Antal tábornok mellett ezredesi rangban táborkari főnök. A szabadságharc után a félbemaradt bezdáni zsilip építését fejezte be. 1850-től a bécsi általános műszaki igazgatóságához került, ahol a szerb, majd a temesi Vajdaság út- és vízépítési munkáival, a laibach-i mocsarak kiszárítási terveivel foglalkozott. Kezdeményezte a klinker-(kongó) téglából készített útépítést, majd 1856-ban a Bezdánnál felépítette az első európai beton hajózsilipet. 1867-től a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztériumban szolgált 1871-ben történt nyugdíjazásáig. – *Főbb művei: Praktische Anleitung zum Baue der Strassen aus Klinkern (Wien, 1857); Praktische Anleitung zum Betonbau... (Wien,*

1859); *Die hydraulischen Kalke und Cemente. . . (Pest, 1865); Jelentés Budapest főváros csatornázása tárgyában (Pest, 1877). – Irodalom: Sárközy Imre: M. J. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny, 1894.)*

† **Nendtvich Károly** (Pécs, 1811. december 31. – Budapest, 1892. július 5.) orvos, kémikus, műegyetemi tanár, az MTA tagja (l. 1845, r. 1858). Tanulmányait a pesti egyetemi orvosi karán 1836-ban fejezte be. 1836 – 40-ben a kémiai és botanikai tanszéken volt tanársegéd. 1841-ben részt vett a Természettudományi Társulat megszervezésében. A Társulat megbízásából és támogatásával kezdte meg a hazai kőszenek és aszfaltok tanulmányozását. 1843 – 47 között Kossuth felkérésére az Iparegyesületben tartott népszerű kémiai és kémiai technológiai előadásokat. 1847-től a József Ipartanoda kémia és technológia tanszékének tanára, előadásainak megkezdése előtt azonban hosszabb külföldi tanulmányútra küldték. A szabadságharc bukása után elmozdították tanszékéről és haditörvényszék elé állították. 1850-ben foglalta el ismét korábbi állását. 1855-ben Észak-amerikai tanulmányutat tett. 1857-ben a József Ipartanodából alakult műegyetem kémiai tanszékére nevezték ki: 1873 – 74-ben a műegyetem rektora. 1881-ben vonult nyugalomba. 1884 – 87-ben országgyűlés képviselő. A kőszenek vizsgálata mellett elsősorban a hazai ásványvizek elemzésével végzett jelentős munkát. Kiváló tankönyvszerző és a tudományos ismeretterjesztő irodalom lelket művelője volt. A reformkor haladó gazdasági és tudományos mozgalmainak egyik jelentős alakja; a tudománytörténet mint a természettudományos materializmus hazai úttörőjét tartja számon. Mint nyelvművelő kezdetben a Bugát-Irinyi-féle purizmus híve volt, s csak később fogadta el a kémia nemzetközi terminológiájának meghonosítását. Botanikával is foglalkozott; Pécs flórájáról tanulmánya jelent meg. – *Főbb művei: Az életműtlen műipari vegytan alapismeretei (Pest, 1844 – 45); Magyarország legjelesebb kőszentelepei (Pest, 1851, az MTA Marczibányi-díját kapta érte); Grundriss der allgemeinen technischen Chemie (I – III., Pest, 1854 – 58); A vegytan alapelvei... (Pest, 1872). – Irodalom: Ilosvay Lajos: Emlékbeszéd N. K. (Akad. Ért. 1895); Högyes Endre: Emlékkönyv (Budapest, 1896); Zelovich Kornél: N. K. (Budapest, 1926); Rapaics Raymund: A magyar biológia története (Budapest, 1953); Károlyi Zsigmond – Kocsis Elemér: N. K. (Magyar Kémikusok L. 1958.)*

* **Pausperli Károly** (Abrudbánya, 1892. január 26. – Bp. 1957. december 9.) gépészmérnök. A budapesti Műegyetemen szerzett oklevelet. 1916-tól a Ganz Villamossági Gyár munkatársa, 1926-tól a transzformátorgyártás vezetője. Több szabadalma és újítása ismeretes. Tagja volt a Szabványügyi Hivatal szabványügyi és tipizálási csúcshatóságának. Szakirodalmi munkássága is jelentős volt. *Forrás: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC11587/11951.htm>*

* **Proszk János** (Bp. 1892. február 6. – Bp. 1968. július 5.) Kossuth-díjas vegyész, akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, kinek jelentős szerepe volt a vegyész-felsőoktatás megszervezésében. Tudományos kutatásaiban az elektrokinetikus jelenségek kérdései és a szilikonok előállítása foglalkoztatták. Több szabadalmazott eljárást dolgozott ki a Grignard-reakció alkalmazására a szilikonok előállításainál. Elsőként foglalkozott Magyarországon polarográfiával. Módszert dolgozott ki a polarográfiás áram deriválására. Nyugdíjba vonulása után is tevékeny szerepet vállalt, dolgozott a Szervetlen és Analitikai Bizottságban, a Magyar Kémikusok Egyesületében; elősegítette a Vegyészeti Múzeum létesítését. *Forrás: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC11587/12469.htm>*

* **Szakáts Gábor** (Makó, 1892. március 17. – Budapest, 1937. július) mérnök, feltaláló. Legjelentősebb találmányai a haditechnika köréből valók. Közülük legismertebb a már az I. világháborúban alkalmazott, égő folyadékot kilövellő lángszóró. E találmánya miatt az 1920. év elején Párizsban összeült nagykövetek tanácsa mint háborús bűnöst nemzetközi bíróság elé kívánta állítani. Az I. világháború után egy ideig Németországban és Angliában élt, majd szülővárosába tért vissza, hol találmányai kidolgozására laboratóriumot rendezett be. Élete végén Budapesten

működött; teljesen elszegényedetten halt meg. – *Irodalom: Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók (Budapest, 1958.)*

100 éve, 1917-ben

† **Bielek Miksa** (Svábóc, 1833. június 22. – Budapest, 1917. november 18.) gépészmérnök, műegyetemi tanár. Tanulmányait a bécsi műegyetemen végezte 1852-57-ben. Előbb az osztrák államvasutak szolgálatában állott, majd 1864-től 1906-ban történt nyugalomba vonulásáig a pesti műegyetemen a mechanika és a gépszerkezettan ny. r. tanára volt. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet gépészmérnöki szakosztályában több éven át az elnöki tiszteletet töltötte be. Értekezései főként az említett egylet közlönyében és a Természettudományi Közlönyben jelentek meg. Jelentős volt ipari gyakorlati tevékenysége és főleg oktatási működése.

* **Bondor József** (Élesd, 1917. január 9 – Budapest, 1981. július 5.) kőműves, építőmérnök, politikus. 1951-től építőipari vállalti és trösztigazgató, 1961-től fővárosi tanácsi főmérnök, 1963-tól a VB elnökhelyettese, 1965-1967 között az építőipari főigazgatóság vezetője. 1977-től az Urbanisztikai Társaság elnöke. 1965-1977 között különböző kormányokban építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes, ill. miniszter.

* **Bölcskei Elemér** (Pestszentlőrinc, 1917. november 12. – Budapest, 1977. június 16.) építőmérnök, akadémikus, a budapesti Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem tanára, aki a vasbetonszerkezetek, a héjszerkezetek kutatója és kimagasló fejlesztője volt. 1947-ben tervei alapján készült el a budapesti Margit híd vasbetonszerkezete. – *Főbb művei: Hídszerkezetek. Bp., 1956.; Vasbetonhidak (többekkel). Bp., 1959.; Vasbeton hídszerkezetek (Mérnöki kézikönyv), I-III. Bp., 1959.; Faszerkezetek. Bp., 1960.; Vasbetonépítés. Bp., 1964.; Vasbetonépítés-tan. Bp., 1964.; Héjszerkesztés (társszerzőkkel). Bp., 1965.; Szerkezetépítés (társszerzőkkel). Bp., 1965.; Vasbetonszerkezetek (társszerzőkkel). Bp., 1965.; A bauxitbeton szerkezeti elemek erőtani számítása (társszerzőkkel). Bp., 1971.; Vasbetonszerkezetek. Feszített tartók (társszerzőkkel). Bp., 1972. Forrás: Végh Ferenc <http://tudosnaptar.kfki.hu/b/o/bolcskei/bolcskeipant.html>*

* **Hennyey Zoltán** (Csongrád, 1917. október 6. – Budapest, 1986. augusztus 22.) villamosmérnök, a műszaki tudomány kandidátusa (1952). egyetemi tanulmányait 1938-tól a Budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi egyetemen végezte, ahol 1943-ban villamosmérnöki oklevelet szerzett. 1943-49-ben a Budapesti Standard Villamossági Rt.-nél laboratóriumvezető, 1949-55-ben a Budapesti Műszaki Egyetem vezetékes híradástechnikai tanszékén adjunktus, 1955-59-ben docens, 1959-61-ben a Mechanikai Laboratórium fejlesztési főosztályának vezetője. 1961-1983 között a Távközlési Kutató Intézet tudományos főmunkatársa, majd tanácsadója. Másodállásban 1974-77-ben az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetben dolgozott. 1983-85-ben a Comporgan tanácsadója. Fő kutatási területei: lineáris áramkörök elmélete, aktív topológia a lineáris áramkörök analízisében. – *Főbb művei: Lineáris áramkörök elmélete (Budapest, 1958, angolul, Oxford, 1962).*

† **Hospótzky Alajos** (Budapest, 1857. március 27. – Budapest, 1917. április 11.) mérnök. Miniszteri tanácsos, a kereskedelemügyi műegyetem tenger- és folyamhajózási osztályának főnöke. Az al-dunai művezetőség h. vezetőjeként az Al-Duna-szabályozás munkálatainak egyik irányítója. Később részt vett a Duna-Tisza-csatorna és a Budapesti Kereskedelmi Kikötő tervezésében. Közgazdasági szempontból is jelentős irodalmi munkásságáért és gyakorlati műszaki tevékenységéért az MTA Wahrman-jutalommal tüntette ki. 1914-től 1917-ig a Magyar Közgazdasági Társaság elnöke volt. Az al-dunai munkálatokkal foglalkozó tanulmányai jelentősek. – *Irodalom: H. A. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny 1917); Magyar műszaki alkotók (Budapest, 1964), Fejér László – Lászlóffy Woldemár: A hidrometria magyarországi fejlődése. (Budapest, 1986)*

† **Kerpely Antal** (Ruszkabánya, 1866. szeptember 27. – Bécs, 1917. július 23.) kohómérnök. Selmezbányán szerezte diplomáját. 1887-ben az Österreichische-Alpine-Montan-Gesellschaft alkalmazta, ennek vezérigazgatójaként halt meg. Sok találmánya közül a róla elnevezett forgórostéllyal ellátott gázfejlesztő készülék az egész világon elterjedt. 1914-ben a német kohómérnökök egyesülete a Carl Lueg aranyéremmel tüntette ki, mely csak a szakma legkiválóbbjainak járt. Végrendeletében 2 millió koronát jótékony célra hagyott. – *Irodalom: E. Mann.: A. K. (Stahl und Eisen, 1917); K. A. (Nekrológ, Bányászati és Kohászati Lapok 1917); Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók (Budapest, 1958, bibliográfiával).*

* **Kolostori József** (Dunabogdány, 1917. január 2. – Budapest, 1989. február 25.) gépészmérnök, feltaláló. Oklevelét a budapesti műszaki egyetemen szerezte 1942-ben. 1942-től a Hungária Gőzmalom Rt. munkatársa, 1948-ban az államosított malom első igazgatója. 1948-50-ben a Tiszai Malomipari Központ, majd a Malomipari Központ egyik vezetője. 1950-57-ben a Malomszerelő és Gépgyártó Vállalat főmérnöke, 1957-től nyugalomba vonulásáig (1977) az Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet osztályvezetője, majd igazgatója. Fejlesztette a serleges felvonó elméletét és új felvonóserleget tervezett. Foglalkozott az önirányító malom lehetőségeivel és az őrlés matematikai megfogalmazásával. A malmi hengerszék- elmélet, a hengerszékek tengely-tengelykapcsolós összekötésének egyik kidolgozója. Részt vett a Magyarországon jelenleg gyártott korszerű szikszita kifejlesztésében. – *Irodalom: Pénzes István: K. I. (Gabonaipar, 1989. 2. sz.).*

† **Lacsny Árpád** (Viktortanya, 1885. február 2. – Budapest, 1917. április 7.) gépészmérnök. Tanulmányait 1906-ban a budapesti műegyetemen végezte. 1909-ben a MÁV (Magyar Államvasutak) szolgálatába lépett, ahol a vontatási osztályon, majd az Északi Főműhely kocsiosztályán dolgozott, később a MÁV gépkocsiüzem vezetője lett. Ugyanakkor a Heller és Herz gépgyár főkonstruktőre is volt. Nevéhez fűződik az első magyar motoros kocsii üzembe helyezése. Alkotásai közül jelentősebbek még az első magyar Diesel-motoros útihenger és az első mechanikus erőátvitelű magyar Diesel-mozdony. A járműmotorokkal és motoros járművekkel kapcsolatos műszaki kérdésekről több tanulmánya és önálló munkája jelent meg. – *Főbb művei: A vasúti motoros járművek (Budapest, 1928); Belsőégésű motorok (Budapest, 1933).*

* **Nagy Ernő** (Budapest, 1917. november 28. – Budapest, 1969. szeptember 26.) gépészmérnök. A magyar asztronautikai szakirodalom kiemelkedő művelője. Az ELTE meghívott előadója, a magyar–angol és angol–magyar műszaki szótár szerkesztője volt. A Műszaki és Természet-tudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) Központi Asztronautikai Szakosztályának alapító tagja és 1959-1964 között titkára. A sajtó rendszeresen közölte kitűnő ismeretterjesztő cikkeit. – *Főbb művei: Az űrrepülés jövője (Bp., 1962); Rakétafizika (egyetemi jegyzet, Bp., 1962); Az űr kutatás eredményei (Bp., 1964); Tíz év űr kutatás (Bp., 1967); Rakétajárművek (Bp., 1968).* – *Irodalom: Nagy István György: Nagy Ernő (Fizikai Szemle, 1969. 11. sz.).*
Forrás: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC10888/10960.htm>

75 évvel ezelőtt, 1942-ben

† **Benedek Pál** (Budapest, 1908. – Budapest, 1942. augusztus 30.) mérnök. Tanulmányait 1931-ben a budapesti műegyetemen fejezte be, ahol rövid ideig tanársegéd volt, majd vízügyi szolgálatba lépett, s részt vett a Körös-völgyi vízgazdálkodási tervek – főleg a békésszentandrási duzzasztómű terveinek – hidrológiai előkészítésében. Hosszabb külföldi tanulmányút után 1937-től az Országos Öntözésügyi Hivatal munkatársaként a tiszai duzzasztóművek vízrajzi előtanulmányaival foglalkozott. 1939-től előkészítette a Tarac-völgyi víztározó előtervét, majd megkezdte a Visó-völgyi víztározó tervének kidolgozását. 1941-ben az újonnan szervezett Vízierőügyi Hivatal élére nevezték ki. – *Főbb művei: A Hármaskörös középvízeinek természete (Vízügyi Közlemények, 1935).*

3. sz.); *Hegyvidéki nagyobb vízerőink különös tekintettel a tározásra (Budapest, 1942).* – *Irodalom: B. P. (Vízügyi Közlemények, 1942. 3-4. sz.)*

† **Czakó Adolf**, Zwick (Pest, 1860. február 4. – Budapest, 1942. január 28.) mérnök, műegyetemi tanár. Tanulmányait a budapesti műegyetemen és Zürichben végezte, oklevelét 1884-ben szerezte. Gyakorlati tevékenységét a MÁV igazgatóságán kezdte, majd a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium Hídépítési Osztályának munkatársa lett. Ebben az időben építette a zágrábi Száva-hidat. *A csúszó lap egy tulajdonságáról a támasztott földtest és speciális határolása esetén* c. értekezését a Mérnök Egylet 1888-ban Hollán-pályadíjjal jutalmazta. 1895-től a József Műegyetem alkalmazott szilárdságtani tanszékén előadó, majd ny. rk. tanár, 1900-tól ny. r. tanár. 1902-ben vezette be a mérnökképzésbe a szilárdságtani laboratóriumi gyakorlatokat. 1931-ben nyugalomba vonult. A hazai építőanyagokkal kapcsolatos kutatásai igen fontosak voltak az építőipar számára. A hídszerkezetek számításánál évtizedeken keresztül használták a Czakó-féle táblázatot: Táblázatok a vasszerkezetek méretezéséhez és súlyszámításához (Budapest, 1909). Elnöke volt az Országos Középítési Tanácsnak és a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének s az Anyagvizsgálók Nemzetközi Szövetségében Magyarország állandó képviselője. 1931-ben a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tagja, 1938-ban a műszaki tudományok tiszteletbeli doktora lett. – *Irodalom: Csonka Pál.: Dr. h. c. Cz. A. (Technika, 1942. és Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1942, bibliográfiával).*

† **Horthy István**, vitéz nagybányai (Póla, 1904. december 9. – Alekszejevka, 1942. augusztus 20.), Horthy Miklós kormányzó idősebb fia, kormányzóhelyettes, gépészmérnök, repülő főhadnagy. 1928-ban szerzett gépészmérnök diplomát, majd a Weiss Manfréd gyár repülőmotor osztályán helyezkedett el. A következő évben amerikai útra indult, a Ford gyárban dolgozott, először egyszerű munkásként, később tervezőmérnökként. Hazatérte után a MÁVAG gyárban dolgozott. A tervezőcsoport élén sok nagyobb fejlesztésben vett részt, például a 424-es gőzmozdonyban. 1934-től 1938-ig cégvezetője, 1938-tól haláláig vezérigazgatója volt a cégnek. 1940 februárjától a MÁV elnöke. 1941-től államtitkár. 1942-ben tartalékos vadászpilótaként a keleti frontra került, s ott egy felszállás során halálos balesetet szenvedett.

† **Lukács Ernő** (Budapest, 1910. február 4. – Voronyezs környékén, SZU, 1942. december) gépészmérnök. Oklevelét a budapesti műegyetemen 1931-ben szerezte. Előbb a Telefongyár alkalmazta ingyenes gyakornokként, majd az Orion gyárba került mint segédmunkás, 1934-től az Egyesült Izzó Kutató Laboratóriumában működött. Főként az elektroncső elméletével foglalkozott. 1937–1941 között az Elektrotechnikai Egyesületben és a gyári szakcsoportokban tartott előadásokat. Feltűnést keltő szakcikkei a *Wireless Engineer* és *Wireless World*-ban jelentek meg. 1942-ben büntetőszázzaddal a keleti harctéren halt meg. – *Irodalom: Kossa István: A Dunától a Donig (Budapest, 1960).*

+ **Medveczky Zsigmond** (Buda, 1853. július 1.– Budapest, 1942. június 3.), folyamszabályozó mérnök. Tanulmányait a József Műegyetemen és Münchenben végezte (1873). 1876-tól 1881-ig az alföld–fiumei vasút mérnöke, 1879-ben részt vett Fiume árvédelmének irányításában, majd a város újjáépítésében. 1881-től a bp.-i folyammérnöki hivatalban dolgozott, 1885-től 1897-ig a mohácsi (majd zombori) folyammérnöki hivatal vezetője volt. Itt fejlesztette ki kövel terhelt rőzsetesteket alkalmazó szabályozási rendszerét és ezeket ismételten sikerrel alkalmazta; eljárását szabadalmaztatta. Módszerét utóbb újabb állomáshelyein a komáromi (1898–1902) és aradi folyammérnöki hivatalokban (1902–1909) is elterjesztette, és alkalmazta a bökényi vízlépcső környékének partrendezésénél és partvédelménél is (1904–07). 1909-től kerületi felügyelő, 1912-ben nyugalomba vonult. Utóbb szakértőként működött. A Margitta-sziget árvédelmével és belvízrendezésével is foglalkozott. Fő alkotása a mohácsi árvédelmi betonfal, amellyel elhárította a várost a 18. sz. eleje óta fenyegető partszaggatás veszélyét. Szabályozási rendszerét – tervekben és

modellekben – nagy sikerrel mutatta be az 1890. évi bécsi mezőgazdasági és az 1896. évi bp.-i millenniumi kiállításon. – *F. m. A Szeremle-borovói Dunaszakaszon 1885-1897. években végzett fontosabb Dunaszabályozási építkezések ismertetése (Zombor, 1898); Folyók szabályozása rőzsepokrócokkal és töltött kosárhengerekkel (Bp., é. n.). – Irod.: Meissner Alajos: Egy műszaki napló az 1879 és 1881-dik évi árvizek időszakából (Bp., 1881)*

† **Sabathiel Richárd** (Budapest, 1875. június 28. – Budapest, 1942. június 14.) mérnök. Oklevelét 1897-ben a budapesti műegyetemen nyerte, majd a Hidépítési Tanszék tanársegédje lett. 1899-ben ösztöndíjjal hosszabb tanulmányutat tett Németországban és Svájcban. 1901-től a resicai hídgyárban, 1905-től Zielinski Szilárd tervezőirodájában, 1907-től Lenarduzzi János vállalatánál dolgozott. Számos vízerőtelep és völgyzáró gát építésében vett részt (resicai völgyzáró gát, marosvásárhelyi vízerőtelep stb.). 1914-ben önálló tervezőirodát nyitott. Ő készítette a soroksári Duna-ág vízerőtelepeinek, az ikervári vízerőmű, a tiszaluci vízmedence stb. terveit. Szerkezeti megoldásai között kiemelkedő jelentőségűek voltak háromcsuklós vasbeton hídjai és redőnyös elzárású vasbetonzsilipjei. Tudományos munkássága főleg a boltozatokkal és boltozott hidakkal kapcsolatos kérdésekre, valamint a keretszerkezetek számítására terjedt ki. A szádfalak számításával és a nagy átmérőjű föld alatti csővezetékek szilárdságtani problémáival is foglalkozott. 1917-ben műegyetemi magántanárrá képesítették, 1937-ben rk. tanár lett. – *Főbb művei: Oszlopos többtámaszú gerendatartók elmélete (Műszaki doktori értekezés, Budapest, 1908); Keretszerkezetek elmélete (Budapest, 1917). – Irodalom: Kertai Ede: Magyarország nagyobb vízépítési műtárgyai. Vízlépcsők (Budapest, 1963). Mihailich Győző – Haviár Győző: A vasbetonépítkezés kezdetei és első létesítményei Magyarországon (Budapest, 1966).*

† **Schilling Zoltán** (Kolozsvár, 1876 – Budapest, 1942) gépészmérnök. Tanulmányait Kolozsvárt, Zürichben és Budapesten végezte, gépészmérnöki oklevelét 1898-ban Budapesten szerezte meg. Gyakorlati működését a Ganz Villamosági Rt.-nál kezdte meg, majd 1902-től a Szabadalmi Hivatalnál teljesített szolgálatot. 1920–1924-ben az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság műszaki alelnöke, 1923-tól a Kereskedelemügyi Minisztériumban az iparfelügyelet vezetője, 1928-tól haláláig a Szabadalmi Bíróság elnöke. 1911-től a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet titkára, 1914–1917-ben főtitkára. Egyik alapítója, később tiszteleti tagja a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének. Része volt a Budapesti Mérnöki Kamara felállításában 1924-ben. 1931-től haláláig a Mérnöki Tanács elnöke. – *Irodalom: Sch. Z. 1876 – 1942 (Budapesti Mérnöki Kamara Közlönye 1942. december 15.); Lengyel Béla: Sch. Z. 1876 – 1942 (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1942. december 27.)*

† **Stodola Aurél** (Liptószentmiklós, 1859. május 10. – Zürich, 1942. december 25.) gépészmérnök. A zürichi műegyetemen az elméleti és gyakorlati gépészet tanára (1892 – 1929). Elsősorban a gőz- és gázturbinák elméleti és gyakorlati kérdéseinek megoldásával szerzett kimagasló érdemeket. Az I. világháború alatt F. Sauerbruch sebésszel együttműködve olyan kézprotézist szerkesztett, amely lehetővé tette a karcsont-izom működtetését. Nagyszámú dolgozata német, svájci és angol szaklapokban jelent meg. – *Főbb művei: Dampf und Gasturbinen (Berlin, 1925). – Irodalom: Noack, W. G.: Prof. dr. A. S. (Festschrift, Zürich, 1929); Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók (Budapest, 1958).*

† **Szarvasy Imre** (Pest, 1872. január 5. – Budapest, 1942. május 15.) vegyészmérnök, műegyetemi tanár, az MTA tagja (I. 1910, r. 1922). Tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte 1894-ben, 1896-ban a tudományegyetemen bölcsészdoktor lett. 1894-től a műegyetemen volt tanársegéd, 1897-től külföldi tanulmányutat tett, 1899-ben adjunktus, 1900-ban magántanár, 1905-ben az elektrokémiai tanszék vezetője és ny. r. tanára lett. Értekezései a kémiai technológia számos területét ölelik fel, elektrokémiai vonatkozású tanulmányai, valamint az erdélyi földgáz értékesítésére vonatkozó vizsgálatai különösen jelentősek. Behatóan tanulmányozta az elektromosságnak a növények fejlődésére gyakorolt hatását. 1909-től 1929-ig mint a

Természettudományi Társulat választmányi tagja a kémiai szakosztály munkájában tevékenyen részt vett. A Chemiai Folyóiratnak szerkesztőségi tagja volt. Tagja volt a felsőháznak. Huttkay Sándor foglalta könyvbe előadásait Elektrochemia címmel (Budapest, 1924). – *Főbb művei:* *Organikus kémiai reakciók elektromos áram segítségével* (Budapest, 1900); *Elektralisések váltakozó árammal* (Budapest, 1902); *Elektrotermikus eljárások* (Budapest, 1911); *Eljárás festékgyártásra alkalmas finom korom előállítására* (Budapest, 1918); *Eljárás vasban szegény alumíniumhidroxid előállítására vastartalmú oldható alumíniumsókból* (Budapest, 1920); *Gázreakciók elektromos lángokban* (Budapest, 1921); *Methylalkohol előállítás metánból* (Budapest, 1922); *Eljárás szénelektrodák grafitozására* (Budapest, 1923). – *Irodalom:* *Zemplén Géza: Búcsúbeszéd Sz. I. ravatalánál* (Budapest, 1942); *Sz. I. (MTA Almanach, 1942); Lányi Béla: Sz. I. (Budapest, 1942); Plank Jenő: Sz. I. (Technika, 1942. 6. sz.)*

† **Zechmeister Jenő** (Győr, 1869. október 29. – Budapest, 1942. június 28.) gépészmérnök. Tanulmányait 1891-ben a budapesti műegyetemen fejezte be. 1893-ban a MÁV szolgálatába lépett s 1929-ben történt nyugdíjazásáig a kocsiszerkesztési osztályon működött. Nevéhez fűződik a vasútikocsi-gyártás korszerű technológiájának, mindenekelőtt a sajtolásnak meghonosítása. Találmányai közül legismertebbek csapágya, mely évtizedeken át a MÁV szabványos vasúti kocsi csapágya volt, továbbá forgóváza, melynek teljesen új felfogású szerkezeti elemeit később felhasználták az ún. görlitzi rendszerű forgóváznál. Ugyancsak szabadalma volt – társfeltalálóval – a MÁV-nál és egyéb vasutaknál alkalmazott szögemeltűs ütközőrendszer.

† **Zipernowsky Károly** (Bécs, 1853. április 4. – Budapest, 1942. november 29.) gépészmérnök, műegyetemi tanár, az MTA I. tagja (1893), a magyar erősáramú elektrotechnikai ipar megalapítója. Pályáját gyógyszerészként kezdte, majd a budapesti műegyetemre iratkozott, ahol 1878-ban szerzett oklevelet. Még ugyanez évben Mechwart András hívta meg a Ganz és Tsa. elektromos osztályának megszervezésére. A budai Kacsza utcai kis műhelyből fejlődött ki – nem utolsósorban Zipernowsky tevékenységének eredményeként – a nagy hírű gyár, az egykori Ganz Villamosági Művek. Munkássága kezdetben az egyenáramú gépek és az elektromos világítás tökéletesítésére (javított ívlámpa, 1881) terjedt ki. Érdeklődése azonban – híres korabeli szakembereket megelőzve – a váltakozó áramok előállítására és felhasználására terelődött. 1883-ban Déri Miksával öngerjesztésű, váltakozó áramú generátort szerkesztett, majd fölismerve a többfázisú áramrendszerek előnyét, 1889-ben ugyancsak Dérivel többfázisú áramelosztó rendszerre nyert szabadalmat. Igen sokoldalú feltaláló volt. Saját és másokkal szabadalmaztatott 40 találmánya leírását 1900-ban tette közzé, melyben többek között egy forgórészes áramátalakító, egyvágányú villamosvasút, a bajonettzárás lámpafoglalat stb. ismertetését adja. Foglalkozott a nagyvasutak villamosításának gondolatával is. Az elektrotechnika fejlődése szempontjából legjelentősebb találmánya a Bláthyval és Dérivel közösen szabadalmaztatott tetszőleges áttételű, zárt vasmagos transzformátor és a párhuzamosan kapcsolt transzformátorokkal működtetett váltakozó áramú áramelosztó rendszer (1885. március). 1893-tól 1924-ig a budapesti műegyetem újonnan alapított erősáramú elektrotechnikai tanszékének tanára. 1905-től 33 éven át a Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke. Az Egyesület 1911-ben tiszteletére évenként kiadásra kerülő Zipernowsky Károly-émlékéremet alapított. – *Főbb művei:* *Secondary generators or transformers (Déri Miksával és Bláthy Ottó Titusszal; Electrical Review, London, 1885, 1886); A központi elektromos világítás terén elért újabb eredmények (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny 1886); Az elektromos áram elosztása transzformátorok segítségével (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny 1887); Zipernowsky Károly saját és másokkal közös, szabadalmazott találmányai... (Budapest, 1900). – Irodalom: Upperborn: *Geschichte der Transformatoren (München und Leipzig 1888); Gohér Mihály: Z. K. (Műszaki nagyjaink, bibliográfiával, Budapest, 1967); Gohér Mihály: Z.-Déri-Bláthy a transzformátorrendszer három magyar feltalálója. Műszaki nagyjaink, (bibliográfiával, I.-II., Budapest, 1967).**

50 éve, 1967-ben

† **Akarat Endre** (Budapest, 1909. október 23. – Budapest, 1967. január 25.) gépészmérnök, Kossuth-díjas (1949). Oklevelét a brünni technikai főiskolán szerezte (1931). 1932–1949 között Budapesten az Agrolux üzemmérnöke, majd vezető főmérnöke volt, a vállalatnak a II. világháború utáni helyreállításában és kifejlesztésében jelentős érdemeket szerzett. 1949–51-ben a Nép gazdasági Tanács hivatalvezető helyetteseként működött, majd 1961-ig több vállalatnál töltött be fontos műszaki állást. 1961 tavaszától haláláig a Műszaki Könyvkiadó irodalmi vezetője és igazgatóhelyettese volt.

† **Istvánffy Edvin**, Rainer (Párkány, 1895. január 4. – Budapest, 1967. június 3.) gépészmérnök, egyetemi tanár, a műszaki tudományok doktora (1953). Oklevelét 1922-ben a budapesti műegyetemen szerezte. Pályafutását 1923-ban az Egyesült Izzónál kezdte, majd 1928-tól a Standard Villamossági Gyár mérnöke, 1938-ban műszaki igazgatója, 1945 után az általános fejlesztési osztály, 1952-ben a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár – a Standard utóda – kutatólaboratóriumának vezetője. 1952–58 között a Távközlési Kutató Intézet osztályvezetője, majd főosztályvezetője. A felsőoktatásba 1949-ben kapcsolódott be előbb az Állami Műszaki Főiskolai tanárként, majd mint a Műszaki egyetemi meghívott előadója. 1958. szeptember-től a budapesti műszaki egyetemen a mikrohullámú híradástechnika tanszékére egyetemi ny. r. tanárnak nevezték ki. Egyike volt a hazai rádiótechnika jelentős úttörőinek. Irányításával épült a 120 kW-os lakihegyi adóállomás és antenna, továbbá a vidéki reléadók. Nagy szerepet játszott az első hazai rádiólokátorok megtervezésében s általában a mikrohullámú ipar megalapozásában és kifejlesztésében. Ugyancsak úttörő munkát végzett a hazai porvasanyagok gyártásával és a fázisjavító kondenzátorok tökéletesítésével kapcsolatban. Élete utolsó éveiben főként az antennák műszaki problémái foglalkoztatták. Hazai és külföldi szaklapokban nagyszámú, önálló kutatáson alapuló tanulmánya jelent meg. Mint tanár 15 éven át vett részt a mérnök generáció nevelésében. – *Főbb művei: Mikrohullámok technikája és rádiólokátorok (Budapest, 1955) Tápvonalak és antennák (Budapest, 1967).* – *Irodalom: Dr. I. E. (Magyar Híradástechnika, 1967).*

† **Kégl János** (Monor, 1903. december 31. – Budapest, 1967. január 15.) gépészmérnök, műszaki egyetemi tanár. Oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte 1934-ben. Rövid ipari működés után ugyanitt a mezőgazdasági géptan (1934), majd átmenetileg a mezőgazdasági iparok tanszékének munkatársaként több tantárgy előadója a mezőgazdasági géptan és a mezőgazdasági iparok köréből. 1940-től adjunktus, 1947-től intézeti tanár, majd 1952-től docens. 1953-tól ismételten a tanszék h. vezetője, majd 1964-től vezetője. Az 1930-as években Kund Ede munkatársaként részt vett a sáncolás technológiájának kialakításában, majd később a mezőgazdaság gépesítését célzó ipari megbízások kidolgozásában, mint pl. a nádatartás gépesítésének megoldásában. 1954-ben megbízást kapott a gödöllői Agrártudományi egyetemi gépesítési tanszékének megszervezésére.

† **Lechner Egon** (Kolozsvár, 1890. november 24. – ?, 1967. július 9. v. 10.) gépészmérnök, egyetemi tanár, a műszaki tudomány kandidátusa (1956). A Budapesti József műegyetemen 1913-ban szerzett gépészmérnöki oklevelet. 1913-21 között a Gépelemek Tanszékén tanársegéd. Rövid szabadalmi bírói tevékenység után a Fejes Gépgyár tervezési irodáját vezette, ahol iskolai repülőgépek, MÁV-sínautók motorjait tervezte. 1928-34 között a MÁVAG traktorszerkesztői irodájában többek között kifejlesztette a MÁVAG-Lechner-traktort, amely elsősorban Algéria számára készült. 1934-49 között a Danuvia szerkesztési osztályát szervezte meg, majd vezette. 1949-től a Láng-gyár konstruktőre volt. Közben az Állami Műszaki Főiskolán tanított 1947-től, 1953-ban a budapesti műszaki egyetemi (BME) professzorává nevezték ki. A tömeggyártást és a mérés technikát oktatta. Ezek mellett kiemelkedő szerepet töltött be a magyar és a nemzetközi szabványosításban. 1936-ban Budapesten, 1938-ban Berlinben, 1939-ben Helsinkiben, majd a II. világháborút követő években az ISA, majd az ISO konferenciáin, értekezletein vett részt. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet (MMÉE) Gépészeti, Elektrotechnikai és Gyáripari Szakosztályának

jegyzői tisztségét látta el 1919-23 között. 1957-ben vonult nyugállományba. – *Főbb művei: Géprajz (Budapest, 1941); Forgácsoló készülékek szerkesztésének elemei (Budapest, 1954-71 között 6 kiadás); A tűrésezés választásának technológiai szempontjai (Budapest, 1968).* – Irodalom: Keller Bence: L. E. (Műszaki Nagyjaink, Budapest 1981).

† **Liska József** (Resicabánya, 1883. április 6. – Budapest, 1967. március 20.) villamosmérnök műegyetemi tanár, az MTA I. tagja (1958), Kossuth díjas (1954). Tanulmányait a bécsi, budapesti és karlsruhei műegyetemen végezte, ez utóbbin nyerte 1907-ben mérnöki, 1908-ban műszaki doktori oklevelét. Hazatérve 1924-ig a Ganz Villamossági Gyár próbatermében dolgozott, majd 1939-ig különböző villamossági vállalatok főmérnöke, ill. igazgatója volt. 1919-ben a budapesti műegyetem magántanára, 1939-től a II. elektrotechnikai tanszéken h. tanár, 1942-től a villamosgépek és mérések tanszékének ny. r. tanára. Több éven át volt az Elektrotechnika főszerkesztője. 1961-től az Elektrotechnikai Egyesület tb. elnöke, 1964-ben a budapesti műszaki egyetemen tb. doktor lett. A hazai és külföldi szakajtóban számos tanulmányban közölte tudományos eredményeit. – *Főbb művei: Nagyfeszültségű egyenáramú motorok nagyvasúti lokomotívokban való alkalmazása (Elektrotechnika, 1913. Az Elektrotechnikai Egyesület Zipernowsky-díjjal tüntette ki); Villamosgépek vektorábrái (Budapest, 1945); váltakozó áramok elmélete (Retter Gyulával, Budapest, 1953); Villamosgépek (I – V. Budapest, 1948 – 60).* – Irodalom: L. J. (Elektrotechnika, 1967. 4. sz.); Gregor Aladár: L. J. (Villamosság, 1967. 4. sz.)

† **Lutter Béla** (Budapest, 1908. március 26. – Debrecen, 1967. február 3.) vegyész-mérnök. Oklevelét 1929-ben a toulouse-i egyetemen nyerte, hol későbbi munkájához elsősorban az egyetem Nobel-díjas tanárától, Paul Sabatier-től kapott ösztönzést. Hazatérve oklevelét 1934-ben a budapesti műegyetemen honosította s még ez évben az Országos Gabona- és Lisztkísérleti Intézet kötelékébe lépett, 1937-től a debreceni Mezőgazdasági Vegykísérleti Állomáson szolgált, 1950-től a Megyei Minőségvizsgáló Intézetet vezette. Közben 1948-ban a debreceni tudományegyetem doktorává avatta, s ugyanez évtől az egyetemi alkalmazott kémiai tanszékének is adjunktusa volt. 1953-tól tanszékvezető docensként működött haláláig. Baleset áldozata lett. Az élelmiszer-analitika és a minőségellenőrzés problémáival foglalkozott. Szűkebb kutatási területe az enzimológia, valamint a siker szerkezetének és képződésének kérdései voltak. – *Főbb művei: Enzimes foszforsav leválás lisztokban és tésztákban (Mezőgazdasági Kutatások, 1943); Búza és liszthamu foszfortartalmáról (Kísérletügyi Közöny 1943); Siker és lisztminőség (Mezőgazdasági Ipar, 1950); A sikerképződés mechanizmusáról... (Acta Universitatis Debreceniensis, 1957); Korszerű élelmiszervizsgáló módszerek. . . (Mérnöki Továbbképző Int. Kiadv. 1961).* – Irodalom: Bognár Rezső: L. B. (Egy.-i Élet, Debrecen, 1967); Sarudy Imre: L. B. (Élelmiszervizsgáló Közöny, 1967.)

† **Rakcsányi László** (Budapest, 1901. október 1. – Budapest, 1967. augusztus 29.) vegyész-mérnök, borász, egyetemi tanár, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa (1953). A budapesti műegyetemen 1925-ben szerezte meg oklevelét. 1926-ban az Ampelológiai Intézetbe került gyakornoknak. 1951-ben a Szőlészeti Kutató Intézet technológiai osztályának vezetője, majd 1952-ben az igazgató tudományos helyettese lett. 1959-ben a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolai borgazdasági tanszékén tanár. Kidolgozta a szőlőtörkölyben és borseprőben rejlő értékes anyagok maradéktalan kinyerésének módszerét, a borseprő vákuumos lepárlását, a szeszes italok érlelésének gyorsítására szolgáló ultrahangkezelést, a savtartalom szabályozását lehetővé tevő ioncserélő műgyanták alkalmazását. – *Főbb művei: Szőlő- és borgazdasági technológia (Budapest, 1952); Borgazdasági melléktermékek (Budapest, 1954); Szőlő- és borgazdasági termékek különleges technológiája (Budapest, 1961); Borászat (Budapest, 1963).* – Irodalom: Kádár Gyula: Megemlékezés Dr. R. L.-ről (Borgazdaság, 1967).

† **Vladár Endre** (Bia, 1888. szeptember 24. – Keszthely, 1967. február 22.) gépészmérnök. egyetemi tanulmányainak befejezése után 1910-ben a debreceni Gazdasági Akadémián gyakornok, azután 1911-ben áthelyezték a magyaróvári gazdasági akadémia műszaki tanszékére, ahol rövidesen

tanársegéd, majd segédtanár, 1917-ben rk. tanár lett, 1926-ban okleveles r. tanárrá lépett elő. A magyaróvári Gépkiparveti Állomásnak 1918-tól volt vezetője. 1931-től a keszthelyi gazdasági Akadémián nyugállományba vonulásáig ugyancsak a műszaki tanszéket vezette. Ezután főleg a Balaton meteorológiai kérdéseivel foglalkozott. Számos cikke jelent meg. – *Főbb művei: A gépszántás mezőgazdasági, gépszerkesztési és gyártási szempontból (Budapest, 1914); Mezőgazdasági Gépkiparunk fejlesztése (Budapest, 1917); Talajművelő gépek vizsgálatához újabb műszerek szerkesztése (Budapest, 1926).*

25 éve, 1992-ben

† **Hoffmann Sándor** (Hoffman) (Budapest, 1899. április 19. – Miami, Florida, 1992. március 27.) Kossuth-díjas vegyész mérnök, a Budapesti Műszaki Egyetem egyetemi tanára.

1922-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen diplomázott. Az 1940-es és az 1950-es években a penicillin üzemi gyártásának kidolgozásával foglalkozó – a Chinoi kutatóiból álló – kutatócsoport vezetője volt a Gyógyszeripari Kutatóintézetben. 1948-ban megkapta a Kossuth-díj ezüst fokozatát, az indoklás szerint „a kémiai tudományok terén elért eredményeiért”. Az 1960-as évektől az Amerikai Egyesült Államokban, a New Jersey-beli Bayonne településen élt és dolgozott.

† **Nagy István György** (1904–1992. november 3.) mérnök, technikatörténész, szakíró.

A rakéatechnika és az űrkutatás elismert szakértője. A Magyar királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Karán szerzett diplomát. Az 1936-ban kiadott Új Lexikon szakírója, és publikációira hivatkozások találhatók a Magyar Életrajzi Lexikonban is. A Haditechnikai Kutatóintézet tudományos munkatársa, majd később a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hadtudományi tanára. Az Élet és Tudomány munkatársa, később a Haditechnikai Szemle főszerkesztője. A Magyar Űrhajózási Bizottság tagja, a Magyar Asztronautikai Társaság egyik alapító, majd vezetőségi tagja.

Felhasznált irodalom:

- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának kötetei*

- *História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók -*

<http://tudosnaplár.kfki.hu/historia/>

- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK*

- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. – 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*

- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

A fentiek adatai alapján összeállította:

a MMK Történeti Bizottsága